

Wilt u voorlezing van deze preek in uw gemeente even melden via contact@vanbruggenpreken.nl ?

[1]

KERSTNACHTDIENST VAN ENGELEN

Geliefde gemeente in Christus,

Vandaag vieren we als gemeente de komst van onze Heiland op aarde.

We zijn daarin de enigen niet. In de hele wereld zijn er kerstbijeenkomsten. Soms heel sober en met maar enkele mensen, in het geheim vanwege de vervolgingen. Soms heel uitbundig op de versierde marktpleinen met veel trompetmuziek. En meestal in druk bezochte kerkdiensten. Wie wil er nu niet de geboorte van het kind Jezus vieren?

In de nacht van die geboorte was dat allemaal wel wat anders. Toen waren er geen kerstdiensten in synagogen. Kerstliederen waren nog niet uitgevonden en kerstmelodieën nog niet gecomponeerd. Het was een hele onopvallende dag en nacht, als alle voorgaande. Betlehem bleef een vergeten dorp en het werd weer een dag van werken en handel drijven, niet van rust en feest.

Slechts één kerstdienst is er tóch gehouden bij de geboorte van Jezus. Maar dat was meteen ook een heel uitzonderlijke dienst. Hij werd belegd door engelen en gehouden in het open veld van Efrata. De inhoud leek wel een beetje op onze kerkdienst. Er werd een soort zegen uitgesproken, toen de engel sprak: „Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen”. Er werd ook een soort preek gehouden door diezelfde engel: „Vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren. Hij is de messias, de Heer”. En er is in die nachtelijke dienst zeker ook gezongen, luid en krachtig door een groot engelenkoor: „Eer aan God in de hoogste hemelen!”.

Toen er nog geen kerstdiensten onder de mensen konden bestaan, zijn de engelen de eerste kerstnachtdienst gaan beleggen. En ze deden dat op aarde. De deur van die engelendienst stond open voor mensen. En zo mochten wakende herders de eerste mensen zijn die het kerstevangelie te horen kregen en een hemels lied dat daarbij paste.

Door hun verhalen weten ook wij iets over deze eerste kerstbijeenkomst. Vandaag willen we meeleven met wat daar gebeurde. We luisteren naar engelen bij de geboorte van het kind Jezus.

KERSTNACHTDIENST VAN ENGELEN [2]

We zien van deze dienst:

1. de heerlijkheid
2. de preek
3. de lofzang

1. (De heerlijkheid van de engelendienst) [3]

Het eigenlijke gebeuren van kerst is zo voor het oog niet erg bijzonder. Er werden in die nacht overal babies geboren en de meeste in armelijke omstandigheden. Ook in Betlehem vond een geboorte plaats in die nacht. Het was in het lege stalgedeelte van een woonhuis: een betere plek was er niet

omdat men te gast was bij een klein behuisde familie. En het kindje werd eerst maar gelegd in de lege voederbak. Het vee was buiten in deze nacht: het kindje kon die plek gebruiken. Het geheel zal nauwelijks verlicht zijn geweest door slechts een paar olielampjes. Een armoedige aanblik, zonder heerlijkheid.

Hoe anders is dit bij de opstanding. Dan zijn de engelen rondom het graf. Hoe anders is het bij de hemelvaart. Dan is de opvaart imponerend.

In de stal is geen aardbeving. Daar verschijnt geen engel. Lucas moet in vers 6-7 noodgedwongen heel kort zijn. Er valt niet veel meer te zeggen dan dat Maria het kindje in een doek wikkelde en in een voederbak legde.

En toch is er in diezelfde nacht wel iets buitengewoons te zien. Een stralende heerlijkheid. Niet binnen bij de geboorte, maar buiten in het veld waar de schapen liggen te slapen, ver van hun voederbak. Daar buiten is een hemelse demonstratie: een licht- en klankspel ter ere van de Geborene. Dat is bijzonder: de engelen zoeken het publiek. Wat in stilte gebeurde in de stal, moet buiten bericht worden aan mensen. De luisterloosheid van de geboorte in de stal is voor alle mensen van geweldige betekenis. Het is glorieus. Niets heerlijkers op aarde dan die donkere stal waarin Gods Zoon werd geboren als het kindje Jezus. Dat moet gevierd worden. Stralend. Hemels. In het open veld. Daarom blijven de engelen niet binnen. Ze komen de hemel uitstromen en komen de mensen feliciteren. De stal is zeker geen paleis, maar buiten klinken in het veld wel de trompetten: een hemelse heraut maakt de geboorte van de hemelse Koning bekend aan de mensen.

*

In *mensen* een welbehagen. Er staat niet „in *herders* een welbehagen´´. Die herders zijn hier gewoon als de eerste mensen die het mogen horen. Waarom zij? Omdat het evangelie speciaal de onderste laag van de samenleving zoekt? Dat kan niet waar zijn, want het evangelie bereikt binnenkort ook de tempel en de hogepriesters. Is het soms omdat die herders een goede verwachting hadden van de messias? Dat blijkt nergens. Over de herders staat maar één heel nuchter ding vermeld: „Ze hielden de wacht bij hun kudde´´. Met andere woorden: Iedereen sliep maar zij hadden nachtdienst. De nachtploeg heeft geluk: zij horen het nu het eerst. Maar het is ook voor al die anderen die nu nog slapen en die het straks bij het wakker worden ook moeten weten. De engel kijkt over de herders van de nachtploeg heen en zegt: „Dit goede nieuws zal *het hele volk* met grote vreugde vervullen´´. Het hele volk: daar mogen óók deze ruige herders bij horen. Er is op kerst geen onderscheid tussen hoog en laag, rijk en arm. Aan iedereen mag dit goede nieuws worden gebracht. Engelen hebben geen voorkeur. Wanneer herders de eerst aanwezigen zijn, dan mogen zij het als eerste horen. Dat is voor ons allemaal al iets bijzonders op Kerst: niemand hoeft te denken dat hij of zij wat aan de kant moet blijven staan. Omdat je niet genoeg hebt kunnen leren. Of omdat je zo onzeker bent. Omdat je niet bij de bekenden van de gemeente hoort. In de kerstnacht komen zelfs herders aan bod. En vandaag mag u zich allemaal aangesproken weten. Misschien geven mensen weinig aandacht aan je. Je voelt je misschien als een nachtwaker in dit leven. Alle mensen slapen en alle mensen kijken je voorbij. Maar vandaag kijkt God je niet voorbij. Dit wordt een feest voor iedereen, ook voor de mensen die vaak niet worden gezien door de anderen.

*

En wat is dan de heerlijkheid van kerst? Dat er een engel neerdaalde? Ja, dat is wel bijzonder, maar aan de andere kant zijn engelen dienaren die worden uitgestuurd. Niet meer. Wel bijzondere dienaren, maar toch dienaren. Het bijzondere van de kerstnacht lezen we echter wanneer er over de herders staat: „Ze werden omgeven door het stralende licht van de Heer´´. Die donkere herdersfiguren worden opeens voor het voetlicht van God gehaald. De schijnwerpers van de hemel richten zich op hen. Zij staan plotseling in het licht van God zelf.

De `heerlijkheid van de HEER´ ging vroeger voor het volk Israël uit in de woestijn. Overdag als rook

en 's nachts als vuur. Hij leidde hen glorieus door de verlatenheid. Later woonde de heerlijkheid van de HEER in het heilige van de heiligen. Daar mocht dan ook geen mens binnenkomen. De profeet Ezechiël zag ooit in een visioen hoe deze glorie van de HEER de tempel ging verlaten om die aan de verwoesting prijs te geven. En de eeuwen die voorafgingen aan Jezus' geboorte lijken eeuwen te zijn waarin de heerlijkheid van de HEER voorgoed geweken is van Gods volk en van de tempel.

En dan opeens in deze gewone nacht straalt die glans van Gods heerlijkheid in het veld van Efrata. Dichterbij dan ooit in de woestijn of in de tempel. Gods glans legt zich over de alledaagse, ruwe herders. Het is een oogverblindende glans, maar het is ook een glans vol vreugde en leven. God zelf is hier aanwezig: mensen komen voor zijn voetlicht te staan!

De herders schrokken hevig. Zou u niet geschrokken zijn? Zomaar opeens sta je op aarde in het licht van de hemel. Daar steek je zwart bij af. Wat gaat er nu met je gebeuren. Is dit het licht dat je komt arresteren en terecht stellen?

De herders horen tot hun verrassing geruststellende woorden: „Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen”. Dat is het grote wonder van deze kerstdienst. Dat God tot mensen komt in zijn volle heerlijkheid en dat Hij dan komt om te zegenen en vrij te laten en vreugde te geven.

In het veld van Eden, het paradijs, was de HEER ook met zijn engelen. Maar toen werd de mens met zijn vrouw verdreven uit dat veld: weg in de duisternis van deze gevallen wereld. En de engelen versperden de terugweg met flikkerende zwaarden. We lezen dat in Genesis 3. Maar nu gebeurt er iets nieuws. De flikkerende zwaarden zijn er niet in deze nacht. Integendeel: er is goed nieuws. Mensen mogen met God verzoend worden. Vrede op aarde voor zondaren uit Adams geslacht, de herders voorop.

*

Hoe kan het licht van de heerlijkheid van de HEER in deze nacht verblijvend zijn? De engel zegt het: „vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren, Hij is de messias, de Heer”.

Geboren is Hij! Dat staat voorop: zijn geboorte. Belóófd was Hij al eeuwenlang. Maar nu is het beloofde kind gebóren. Eindelijk. En in deze nacht! De beloften van vele eeuwen worden opeens in één keer vervuld. Zomaar, in de stilte van de stad van David.

Hij is de Gezalfde van God. De Messias is gerechtigd. Hij komt doen wat Gods wil is. Hij is gevolmachtigd: met Hém komt het goed tussen God en mens.

Hij is ook de Here. Met deze enkele naam geeft de engel het mysterie aan: het kind in doeken is de Heer van de wereld. Men zal het nog wel merken. En men kan het in deze nacht al voelen: wanneer de boden engelen zijn, moet de geboren koning wel de hemelkoning zijn.

Wanneer zijn licht over de eerste de beste mensen gaat stralen, zal het ook gaan oplichten over héél het volk. De eerste kerstdienst in Efrata's veld is een voorproef van vele kerstdiensten in vele landen. En uiteindelijk een belofte: de belofte van de samengestroomde ontelbare schare uit alle volken en talen.

Daarvoor is Jezus in Betlehem geboren. Voor niets minder dan dat.

Wees, broeders en zusters, blij op dit feest. Kijk terug en vooruit. Laat u door engelen de weg wijzen. En laat het verschijnen van de heerlijkheid van de HEER in die nacht u een teken zijn: Hij zelf wacht op ons aan het einde van de weg van Jezus!

Dat is de heerlijkheid van deze stralende en beloftevolle engelendienst.

2. (de preek) [4]

Maar hoe groot deze heerlijkheid ook is, zij is niet te zien in de stal. Maria en Jozef hebben er pas later iets over gehoord. Zij zaten in het donker. En het kindje Jezus was nauwelijks te onderscheiden in die voederbak.

En nu gaat de preek van de engel in deze kerstnachtdienst juist daarover. Over de werkelijkheid dat

het geboren kind, de koning van God, niet in dit veld aanwezig is. Niet in het licht van Gods glorie wordt gezien. Niet bij de engelen is in Efrata.

Waar is Hij dan? En hoe? De herders krijgen het te horen: „Jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in een doek gewikkeld in een voederbak ligt”. Dit lijkt een anticlimax. Zoiets gewoons gaan opzoeken na zoiets bijzonders. Teruggedrukt worden in de nacht met niet meer dan een doek en een voerbak.

De engel preekt hier de vernedering van Jezus, Gods Zoon. Jezus zelf heeft de hemelse luister juist afgelegd. Hij heeft het gezelschap van de machtige en hoge engelen verlaten en ligt nu zonder luister in het duister. Hij heeft de heerlijkheid van de HEER afgelegd en is in zwakheid gekomen, in een doek gewikkeld. Hij is de Machtige, maar Hij komt als de nederige.

Door zijn ontluistering wil Hij onze straf dragen. Hij wil voor ons, die maar sterfelijke en luisterloze mensen zijn, de weg weer openen naar de glorie van de kinderen van God. Herders mogen hemelingen worden, mensen mogen machtigen zijn. Daarvoor wordt Gods Zoon heel zwak en menselijk.

Daarom zegt de engel dat de nederigheid van het kindje Jezus een *teken* is. Het gaat hier niet om een uitwendig herkenningsteken. Dan zou het ook niet goed werken, want de meeste baby's in Betlehem werden gewikkeld in een doek en waren geboren in armoede. Het is geen herkenningsteken, maar een *signaal*. Wanneer het straks tegenvalt in die donkere stal, laat dit dan een aanwijzing zijn voor de herders. De weg naar Gods licht en luister gaat via het duister van Jezus' armoede en vernedering. Het teken van de geboren Heiland is het teken van het *kruis*. De doek waarin Hij als kindje is gewikkeld is een voorteken van de windsels waarin zijn gestorven lichaam straks zal worden begraven. De voederkrib is een voorspel van de nis in de wand van het graf van Jozef van Arimatea. Laat het de herders een teken zijn, wanneer ze uit de adembenemende heerlijkheid van het veld aankomen in de donkere stal. Laten de herders van Hem geen trotse eer verwachten, maar nederige dienst. Zie, Hij zal niet geacht worden op de aarde. En zó zal Hij velen tot Gods heerlijkheid brengen!

*

Dit teken vraagt iets van de herders. Het vraagt nederigheid en aanbidding. Het vraagt geloof om niet vol ongeloof te zeggen: „Is dat, is dat mijn Koning?”

Laten ook wij dit teken ter harte nemen. Wij zoeken van nature graag de glorie van het christendom, de erkenning, de eer, de aandacht. En misschien zijn we niet erg tevreden met een gemeente die weinig erkenning krijgt en vaak bespot wordt. We willen liever toeloop van velen. En mega-kerken. Laten we er dan op Kerst bij stilstaan wat het teken was van dit feest. Een teken van onaanzienlijke dienstbaarheid. Dit teken is geen teleurstelling. Het is een wegwijzer: het kruis zal leiden tot de heerlijkheid van de HEER. De kruisweg brengt vrede op aarde, in mensen een welbehagen.

3. (de lofzang) [5]

Juist als de engel dit nederige teken heeft genoemd in zijn woord tot de herders, breekt opeens een geweldige lofzang los. Daverend klinkt plotseling het lied van vele engelen.

En let nu eens op het moment waarop dit koor invalt. Niet in vers 11, waar de geboorte van de Heer als blij nieuws wordt gemeld. Maar na vers 12, waar zijn nederigheid een teken heet. De engelen weten dat niet Jezus' komst het grootste is, maar zijn komst *in vernedering*.

Zij weten het: door die vernedering zal er vrede op aarde komen. Juist daardoor zal God in de hoge verheerlijkt worden. Jezus brengt vrede door het bloed van zijn kruis. Daar is zijn voederbak al een teken van. En daarom zingen ze bij dit teken van doek en voederbak een geweldige lofzang.

*

Dit is geen lied om stilletjes mee weg te kruipen in een heilige nacht. Dit lied wordt gezongen door

een *leger* van engelen. Een krijgsmacht die onder de wapenen is. Hier klinkt in de nacht een daverend soldatenlied.

De engelen weten heel goed dat het nog niet voorbij is met deze geboorte. Het begint nu pas goed. De overwinning is nu dichtbij, maar de strijd moet nog gevoerd. Op kerst zijn de engelen onder de wapenen. Het wordt nu spannend. Zal Jezus standhouden in de woestijn van de verzoeken? Zal Hij de verleiding weerstaan om de leiders naar de mond te praten? Zal Hij benauwd willen zijn in Getsemane en zal Hij het kruis gewillig gaan dragen? Zal Gods Zoon, die de Heer is, dat werkelijk volbrengen? Zijn strijd is de strijd om het leven van de wereld. En zijn dienaren leven mee. Onder de wapenen zijn ze nu het eindgevecht begint!

Toch zijn de engelen niet onzeker. Hun strijdlid is al een overwinningslied. Ze zingen vanuit de vrede die komt. Ze zijn vol vertrouwen en vol goede moed: zij weten wat zij aan Jezus, de Zoon van God, hebben. Ze durven op voorhand al te zingen over de grote triomf.

*

Eigenlijk is het geen lied, maar zijn het strijdbare uitroepen die gescandeerd worden. Groepen roepen elkaar de leuzen toe. „Eer aan God in de hoogste hemel!`` roepen ze. En anderen antwoorden met: „Op aarde vrede!``. En een derde groep juicht daar overheen: „In mensen welbehagen!``. Het is een driewerf hemels hoera voor de Geborene.

Ook wij mogen dat verwonderd uitroepen: „God zij de eer in de hoge!``. En vol vertrouwen mogen we al bij Jezus' geboorte jubelen dat er vrede op aarde gaat komen. Toch nog. Eindelijk! Nu wel! Want je mag het uitroepen nu de Heer mens werd: „In mensen heeft God welbehagen``. Hij zoekt hun redding en wil hen opnemen in zijn verlossing.

Kerstfeest is een feest om met de engelen te leren jubelen bij een donkere voederbak in een simpele omgeving. De doek waarin Hij zo eenvoudig is gewikkeld wordt voor mij een vlag om mee te zwaaien. Hij die gekomen is, is Gods Zoon. Nu komt het goed. Dat weten de engelen. Dat geloof ook ik. En daarom vier ik feest.

AMEN